

SEYİRCİ BAKIŐ AÇISINA GÖRE SALON VOLEYBOLUNDA GÖRÜNTÜLÜ DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİN İNCELENMESİ

Ramazan ÇEVİK¹
Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN²

ÖZET

Salon voleybolunun kamuoyunun ilgisini çekmesi ile branşın izlenebilirliği önemli ölçüde artmaktadır. Voleybolda hakem hatalarının önüne geçebilmek adına ülkemizde 2015 yılından itibaren Video Değerlendirme Sistemi kullanılmaktadır. Araştırmanın amacı, bu sistemin işlevselliğini seyirci gözüyle incelemek ve sistemin geliştirilmesine yönelik görüş ve öneriler sunmaktır.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacı ve danışmanı tarafından geliştirilen ön-son test çalışması yapılmıő 30 soruluk Görüntülü Değerlendirme Sistemi anketi ile katılımcılara ulaşılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 15-19 Aralık 2021 tarihleri arasında 2021 Kadınlar Dünya Kulüpler Voleybol Şampiyonasını Ankara Spor Salonu'nda izleyen ve Google form linki ile katılan toplam 772 kiő oluşturmaktadır. Verilerin analizi, SPSS 26.0 programı ile yapılmıő olup demografik değişkenlere dair veriler frekans analizine göre analiz edilmiştir. Normallik testi sonucuna göre, non-parametrik testlerden Kruskal Wallis-H testi ve Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Sonuç olarak, salon voleybolu izleyen seyircilerin Görüntülü Değerlendirme Sisteminden memnuniyetin yüksek oldukları bulunmuştur. Cinsiyet ve yaş (41-49) değişkenlerine göre sistemden memnuniyetin istatistiksel açıdan anlamlı farklılığa neden oldukları bulunmuştur. Görüntülü Değerlendirme Sisteminin voleybol branşındaki tüm paydaşlara emeğinin korunması ve geliştirilmesi konusunda yeterli bilinç oluőtuđu görülmüştür. Bu çalışma Çevik'e (2022) ait yüksek lisans tezinden uyarlanarak tasarlanmıştır. Salon voleybolu seyircileri karşılaşmaların adil sonuçlanmasına ve hakkın korunmasına Görüntülü Değerlendirme Sisteminin olumlu katkı sunduğuna inanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Salon Voleybolu, Görüntülü Değerlendirme Sistemi, Voleybol Seyircisi.

¹ İstanbul Gedik Ün., Lisansüstü Eğitim Enst., ORCID ID: 0000-0003-4526-431X, ramazan.cevik@itu.edu.tr

² Ardahan Ün., Bed. Eğt. ve Spor Yüksek Okulu, ORCID ID: 0000-0002-3705-4585, cumsahin@hotmail.com
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliő Tarihi/Received: 13/02/2023–Kabul Tarihi/Accepted: 18/04/2023

EXAMINATION OF THE VIDEO EVALUATION SYSTEM IN INDOOR VOLLEYBALL ACCORDING TO THE PERSPECTIVE OF THE SPECTATOR

ABSTRACT

With the interest of the public in indoor volleyball, the traceability of the branch increases significantly. In order to prevent referee mistakes in volleyball, Video Evaluation System has been used in our country since 2015. The aim of the research is to examine the functionality of this system through the eyes of the spectator and to offer opinions and suggestions about the development.

The research was carried out with the screening model, which is one of the quantitative research methods. In order to collect data in the research, the pre-post-test study developed by the researcher and his supervisor was conducted and the participants were reached with the 30-question Video Evaluation System Questionnaire. The sample of the research consists of a total of 772 people who watched the 2021 Women's World Clubs Volleyball Championship between 15-19 December 2021 in Ankara Sports Hall and participated with the Google Form link. The analysis of the data was made with the SPSS 26.0 program and the data on demographic variables were analyzed according to frequency analysis. According to the normality test results, Kruskal Wallis-H test and Mann Whitney-U test, which are non-parametric tests, were used.

As a result, it was found that the spectators watching the indoor volleyball were highly satisfied with the Video Evaluation System. It was found that satisfaction with the system caused a statistically significant difference according to gender and age (41-49) variables. It has been observed that the Video Evaluation System has created sufficient awareness for all stakeholders in the volleyball branch to protect and develop their efforts. This study was designed by adapting from the master's thesis of (Çevik, 2022). Indoor volleyball spectators believed that the Video Evaluation System made a positive contribution to the fair outcome of the matches and the protection of the right.

Keywords: Indoor Volleyball, Video Evaluation System, Volleyball Spectators.

1. GİRİŞ

Belirlenmiş kurallar doğrultusunda yarışma, güç harcama ve eğlence maksadıyla bireysel veya grup olarak yapılan faaliyetlere spor denir. Çok farklı amaçlarla bugüne kadar spor hayatımızda yerini almıştır. Kişilerin dış görünüşlerini daha çekici hale getirmek, gözde kişilere eğlence sunmak ve bir topluluğun ilgisini çekmek gibi benzeri aşamalar ile spor kavramı günden güne gelişim göstermiştir (Dönmez, 2002).

Günümüzde sporu oluşturan unsurlar genelde, seyirciler, sporcular ve hakemler bölümünde üç ana başlıkta incelenebilir. Bahse konu bu unsurların her bir faktörü şüphesiz çok değerlidir. Sporun önemli temel ögesi özellikle sporcular ile birlikte oyun sahasında mücadele eden ve o karşılaşmanın kaderini elinde tutan hakemlerdir (Pepe, et al., 1992).

Hakemlikte oyun kurallarının tüm katılımcılara aynı seviyede, adil ve tarafsız olması önceliktir. Kurallara tamamen bağlı kalarak karşılaşmaların yönetilmesi ve spor yarışmalarının toplum nezdinde memnuniyetle takip edilir durumda olabilmesi insan faktörü ön planda kalması açısından önemi oldukça yüksektir (Gökdemir & Karaküçük, 1996).

Bu kapsamda popülerliği gün geçtikçe artan salon voleybolunun üst düzey müsabakalarında kullanılan Görüntülü Değerlendirme Sisteminin, hakemlerin doğru karar vermesine olumlu katkı sağlayıp sağlamadığı seyirciler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

GDS teknolojisi salon voleybolunda yaygın olarak kullanılmasına rağmen kamuoyunda henüz araştırma konusu olmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, GDS teknolojisi hakkında daha iyi bir anlayış kazandırmaktır.

Bu çalışmada GDS teknolojisinin ne olduğu, salon voleybolunda nasıl kullanıldığı seyirciler açısından araştırılacaktır. Ayrıca bu araştırma, mevcut sistemin doğruluğuna ve mevcut sistemin ne kadar güvenilir olduğuna odaklanacak ve gelecekte yapılmasına ihtiyaç duyulan iyileştirmeler önerilecektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Spor

İnsanların ruhsal, fiziksel, duygusal ve sosyal olarak gelişmelerini sağlayan, fiziksel yeterliliklerini, bilgi ve becerilerini artıran uygulamalı bilime spor denir. Spor, kişilerin öz düzen tutumlarının geliştirmelerine, karşılaşacakları psikolojik ve fiziksel meselelerin üstesinden gelmelerine yardımcı olur (Yıldırım & Sunay, 2009).

Globalleşmede önemli yeri olan spor, dünya ekonomisine önemli katkılar sunmaya başlamıştır. Bu katkılar kulüplerin bütçe artmasını hareketlendirmiştir (Sarıkaya, 2022).

Spor, disport kelimesinden esinlenen, özellikle eğlence amacı taşıyan boş zaman faaliyetleri olarak nitelendirilmektedir (Çavuşoğlu, 2019).

Antrenman bilimi bakımından bakıldığında ise spor; birçok beden eğitimi aktivitesinin rekabeti içinde barındırarak, özellikle psikolojik ve fizyolojik parametreler ile teknik kuralların birlikte uygulanması anlamına gelmektedir (Bilgin, 2022).

Spor, sahip olduğu tüm dinamikleriyle gelişim ve değişim barındıran bir yapıdır. Bu yapıya bağlı olarak spor çevresindeki oluşumlar da yıllar geçtikçe benzer durumda gelişime ve değişime gitmektedir (Dumangöz, 2021).

2.2. Voleybol

Voleybol, karşılaşmada belirlenmiş bir süresi olmayan, oldukça yüksek oyun temposu, esneklik, çabukluk, hareketlik, kuvvet, sıçrama ve dayanıklılık becerileri barındıran fiziksel ve dinamik bir oyundur (Erhan, 1995).

Topla oynamaların hızlı bir şekilde birbirini takip etmesi ve çeşitli savunma ve hücum varyasyonlarının olması voleybolun en önemli ve ilgi çekici özelliğidir. Oyun formatının karmaşıklığı ve ilk kez izleyen seyirciye şaşırtıcı gibi gelmesine rağmen, oyunda birbirini izleyen kazanımlar rastlantı değildir (Fröhner, 1999).

Voleybol, takım dinamiğine uyumlu hareket edebilmek, takımda sorumluluk alabilmek, iş birliğiyle çalışmak, lider olmak veya lidere olmak, kendine güvenen olmak, yerinde ve zamanında karar verebilmek dolayısıyla bu konuları gerektiren bir spor dalıdır (Aracı, 2001).

1928 yılında ilk defa İstanbul Voleybol Şampiyonluğu düzenlenmiş, ilk Ulusal Voleybol Şampiyonluğu 1949 yılında düzenlenmiş. El Spor ve Basketbol-Voleybol yarışmaları olarak yönetilmiş ve Uluslararası Voleybol Federasyonuna üyeliği 1948 yılında gerçekleşmiştir (Tiryaki, 1999).

2.3. Seyirci

Seyircinin kelime anlamı dilimize Latineden yerleşmiş olup; bir olayı izleyen, gören kişi, izleyici, eğlenmek, öğrenmek ve izlemek için bakan kişi olarak açıklanmaktadır (TDK, 2022).

Herhangi bir organizasyonda seyircinin varlığı, organizasyonu daha anlamlı ve güzel olmasına katkı oluşturur. Seyirci olmadan yapılan bir organizasyon çok anlamlı olmaz ve organizasyonda yer alan oyuncular da keyif almaz (Altınok, 2005).

Sosyal psikolojide seyirci kavramı bütün olarak ele alındığında, belli gereksinimleri karşılanması amacıyla birlikte hareket eden kişilerin oluşturduğu topluluk olarak açıklanmaktadır. Bu açıklama spordaki seyirciye uymaktadır (Karagözlü & Ay, 1999).

Spor taraftarları veya seyircileri spor endüstrisinde en önemli tüketicidir. Bir spor etkinliğini izleyerek takip eden ve boş zamanında sporu izlemeye vakit ayıran kişiler spor seyircisi olarak açıklanmaktadır (Polat, 2013). Biletli olarak karşılaşma süresince kendisine ayrılan yerin kullanım ve izleme hakkını elde eden müşteri olarak da ifade edilir (Şahin, 2003).

2.4. Görüntülü Değerlendirme Sistemleri

Dünyadaki spor devamlı değişmesi ile birlikte, üst düzey oyunların sahip olduğu hıza yetişmek ve müsabakalarda verilen hakem kararlarına destek olması için teknolojiye olan ihtiyaç hızla artmaktadır (Tükenmez, 2021).

Teknolojinin getirmiş olduğu katkıların futbol sahasında kullanılması gerekliliği, oluşan hataları azaltma konusunda dikkatleri üzerinde toplamış ve bu nedenle hakemlerin karşılaşmaya etkisi olan hatalı kararların yerine oyunun konuşulması amaçlanmıştır (Çırak, 2020).

VAR (Video Yardımcı Hakem) Sistemi, karşılaşma skorunun etkilendiği düşünülen pozisyonlarda ve itirazların fazla olduğu anlarda oyun hareketinin yeniden izlenip verilen kararın değiştirilmesi konusunda imkân sağlayan yeni bir teknolojik sistem olarak ifade edilir (Engin & Çelik, 2019).

Hawk-eye teknolojisi Dr. Paul Hawkins tarafından oluşturuldu ve Roke Monor mühendisleri tarafından geliştirildi. Bu teknoloji başlangıçta yayın kanalları tarafından kullanılmasına rağmen, gelişmelerle birlikte kriket, tenis, bilardo, futbol vb. dahil olmak üzere bir dizi spor için bir karar verme yardım aracı haline geldi (Jayalath, 2021).

2.5. Voleybolda Görüntülü Değerlendirme Sistemleri

Voleybol karşılaşmalarında koç ve dahası başhakemler tarafından müracaat edilerek hakkın teslimi ile doğru yönetimin gerçekleştirilmesi adına oyun ve top hareketlerinin görüntülerini yeniden izlenmesini sağlayan teknolojik sistemdir. Görüntülü Değerlendirme Sistemi, 28 Mart 2015 tarihinde Bursa'daki ve Türkiye Voleybol Federasyonuna ait Cengiz Göllü Spor Salonu'nda Galatasaray FXTCR ile Halkbank Erkekler Süper Kupa karşılaşmasında ilk kez kullanıldı. Görüntülü Değerlendirme Sistemi (GDS) basketbol ve futboldan 5 yıl kadar önce ülkemizdeki faaliyetine başladı ve gün geçtikçe gelişimini artırarak koç ve hakemler için güvenilirliği kabul gören bir yöntem haline geldi. Dahası Fenerbahçe Spor Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ali KOÇ, 5 Kasım 2019 tarihindeki Kulüpler Birliği olağanüstü genel kurul toplantısında kamuoyuna ve basın mensuplarına yaptığı açıklamalarında futbol branşında uygulanan VAR (Video Asistand Referee) sisteminin voleybol branşındaki gibi olmasının ve futbol branşında da her devre, futbol takımlarımızın 2'şer VAR inceleme talebi hakkı verilmesinin gerektiğini paylaşmıştı (Eskigölek, 2022).

2.5.1. Salon Voleybolunda Görüntülü Değerlendirme Sistemi

Avrupa Kupası karşılaşmalarında uygulanan Video Challenge Sisteminden farkı; tamamen ülkemize özgü bir biçimde Başkanlığımız bünyesinde görevli personel tarafından geliştirilen üst liglerimizde doğru karar verilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bununla birlikte karşılaşmalarımızda yönetim gösteren değerli hakemlerimizde oluşabilecek baskıyı ortadan kaldırması ve katılımcılarımızın haklarını korumaya yönelik olması nedeniyle de voleybol paydaşlarımızın beğenisini kazanmaktadır (TVF, 2019).

3. YÖNTEM

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Tarama model çerçevesinde çalışmada veri toplamak amacıyla salon voleybolunda uygulanan Görüntülü Değerlendirme Sistemi hakkında araştırmacı ve danışmanı tarafından geliştirilen 30 soruluk anket oluşturulmuştur. Ön test-son test çalışması, Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi 4. sınıf öğrencilerine sınıf ortamında birer ay aralığı ile planlanarak uygulanmıştır. Ön test sırasından anlaşılamayan ve cevap verilemeyen sorular yeniden tasarlanarak son test uygulanmıştır. Son test aşamasında katılımcıların tüm soruları anlaşılır ve eksiksiz cevapladığı görülmüştür. Anketin geçerlilik çalışması, Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi 4. sınıf öğrencilerinin sınıf ortamında katılımıyla ve birer ay süre aralığında ön test-son test yöntemiyle kontrolü sağlanmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni, 15-19 Aralık 2021 tarihleri arasında 2021 Kadınlar Dünya Kulüpler Voleybol Şampiyonası'nı izleyen seyirciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme, gelişigüzel örnekleme yöntemiyle 15-19 Aralık 2021 tarihleri arasında 2021 Kadınlar Dünya Kulüpler Voleybol Şampiyonası'nı Ankara Spor Salonu'nda doğrudan hizmet alan 358 kişiden ve sosyal medya (Whatsapp gruplarında ve Instagram'da link paylaşılması) marifetiyle duyurularak dolaylı hizmet alan 384 kişiden oluşmaktadır. Doğrudan ve dolaylı hizmet alan 742 salon voleybolu seyirciden oluşmaktadır.

3.2. Veri Toplama Aracı

Katılımcıların demografik bilgileri ışığında araştırmacılar tarafından oluşturulmuş Kişisel Bilgi Formu ile toplanmış; seyircilerin salon voleybolunda Görüntülü Değerlendirme Sistemi İncelenmesi için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş “hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum” şeklinde çoktan seçmeli ve 5'li likert sistemli anket kullanılmıştır. Anketin alt grupları memnuniyet, bilgi durumu ve görüş sorularıdır. Anket içerisinde 5 adet ters soru bulunmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

15-19 Aralık 2021 tarihleri arasında 2021 Dünya Kulüpler Voleybol Şampiyonası'nı Ankara Spor Salonu'nda izleyen 358 seyirciye gelişigüzel örnekleme yöntemiyle ve Google Form sisteminde sosyal medya vasıtasıyla ulaşılan 384 katılımcıdan oluşmaktadır.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çizelge 4.1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Değişkenler	N	%
Kadın	360	48,50
Erkek	382	51,50
Toplam	742	100

Çizelge 4.1’de görüldüğü üzere çalışmaya dahil olan katılımcıların %48,50’si kadın, %51,50’si erkek seyircilerden oluşmaktadır.

Çizelge 4.2: Katılımcıların Ankete Katılım Türü Dağılımı

Değişkenler	N	%
Ankara Spor Salonu	358	48,20
Google Form	384	51,80
Toplam	742	100

Çizelge 4.2’de görüldüğü üzere katılımcıların %42.20’si Ankara Spor Salonu’ndan %51.80’ni Google Form üzerinden anketi doldurmuştur.

Çizelge 4.3: Katılımcıların Yaş Durumu Dağılımı

Değişkenler	N	%
20 ve altı yaş aralığı	146	19,7
21-25 yaş aralığı	176	23,7
26-30 yaş aralığı	133	17,9
31-40 yaş aralığı	125	16,8
41-49 yaş aralığı	73	9,8
50 ve üzeri yaş aralığı	89	12
Toplam	742	100

Çizelge 4.3’te görüldüğü üzere çalışmaya dâhil olan katılımcıların çoğunluğu 21-25 yaş aralığı oluşturduğu görülmektedir.

Çizelge 4.4: Katılımcıların Eğitim Durumu Dağılımı

Değişkenler	N	%
İlköğretim	7	0,90
Lise	147	19,80
Ön lisans	61	8,20
Lisans	406	54,70
Lisansüstü	121	16,30
Toplam	742	100

Çizelge 4.4'te görüldüğü üzere çalışmaya dahil olan katılımcıların eğitim durumları %0,90'nı ilköğretim mezunu, %19,80'ni lise mezunu, %8,20'si ön lisans mezunu, %54,70'i lisans mezunu ve %16,30'u lisansüstü mezundur.

Çizelge 4.5: Katılımcıların Ekonomik Durumu Dağılımı

Değişkenler	N	%
Çok Düşük (3.000 ve altı TL)	149	20,1
Düşük (3.001-5.000 TL)	112	15,1
Orta (5.001-7.000 TL)	195	26,3
Yüksek (7.001-10.000 TL)	144	19,4
Çok Yüksek (10.001 ve üzeri TL)	142	19,1
Toplam	742	100

Çizelge 4.5'te belirtildiği üzere çalışmaya dâhil olan katılımcıların en az %15,1'i düşük gelir durumuna, en çok %26,3'ü orta gelir durumuna, sahiptir.

Çizelge 4.6: Lisanslı Oynadığı Branş Dağılımı

Değişkenler	N	%
Futbol	45	6,1
Basketbol	32	4,3
Voleybol	368	49,6
Hentbol	10	1,3
Tenis	9	1,2
Yüzme	10	1,3
Masa Tenisi	6	0,8
Diğer	33	4,4
Lisanslı Spor Yapmadı	229	30,9
Toplam	742	100

Çizelge 4.6'da belirtildiği üzere çalışmaya dahil olan katılımcıların, %1,3'ü lisanslı olarak hentbol, %1,2'si lisanslı olarak tenis, %1,3'ü lisanslı olarak yüzme, %0,8'i lisanslı olarak masa tenisine ilgi duyarken, seyircilerin çoğunluğunun (%49,6) lisanslı olarak voleybol oynadığı görülmektedir.

Çizelge 4.7: Voleybol Branşı İçerisinde Öncelik Olarak Görevli Olduğu Konum Dağılımı

Değişkenler	N	%
Sporcu	224	30,2
Antrenör	77	10,4
Hakem	75	10,1
Gözlemci	26	3,5
Sporcu Menajeri	5	0,7
Medya	20	2,7
Spor Yöneticisi	15	2,0
Diğer	11	1,5
İzleyici	289	38,9
Toplam	742	100

Çizelge 4.7’de belirtildiği üzere çalışmaya dahil olan katılımcıların en az %0,7’si sporcu menajeri iken en çok %38,9’unun voleybol izleyicisi olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.8: Spor Bilimleri Mezuniyet Durumu

Değişkenler	N	%
Antrenörlük Eğitimi	43	5,8
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	51	6,9
Egzersiz ve Spor Bilimleri	6	0,8
Rekreasyon	2	0,3
Spor Yönetimi	29	3,9
Spor Bilimleri Mezunu Değilim	611	82,3
Toplam	742	100

Çizelge 4.8’de belirtildiği üzere çalışmaya dahil olan en az %0,8’i egzersiz ve spor bilimleri bölümünden, %0,3’ü rekreasyon bölümünden mezun iken, en çok katılımcıların %82,3’ünün herhangi bir spor bilimleri alanından mezuniyeti olmadığı görülmektedir.

Çizelge 4.9: Müsabakayı İzleme Tercih Dağılımı

Değişkenler	N	%
Spor Salonundan	307	41,4
Televizyondan	396	53,4
IP TV’den	39	5,3
Toplam	742	100

Çizelge 4.9’da belirtildiği üzere çalışmaya dahil olan katılımcıların %41,4’ü spor salonundan, %53,4’ü televizyondan ve %5,3’ünün IP TV’den müsabakaları izlemeyi tercih ettiği görülmektedir.

Çizelge 4.10: 2020 Olimpiyat ve 2021 Avrupa Voleybol Şampiyonluğu Maçları İzleme Sıklığı Dağılımı

Değişkenler	N	%
Hiç	4	0,5
Az	46	6,2
Ne fazla ne de az	156	21,4
Çok fazla	533	71,8
Toplam	742	100

Çizelge 4.10’da belirtildiği üzere çalışmaya dahil olan katılımcıların 2020 Olimpiyat ve 2021 Avrupa Voleybol Şampiyonluğu maçlarını %0,5’i hiç, %21,4’ü ne fazla ne de az, %71,8’inin çok fazla izlediği görülmektedir.

Çizelge 4.11: Görüntülü Değerlendirme Sistemi 27. Anket Sorusu Frekans, Yüzde ve Ortalama Değerleri

27. GDS Sorusu	N	%	O
Hiç Katılmıyorum	74	10,0	
Katılmıyorum	120	16,2	
Kararsızım	222	29,9	3,29
Katılıyorum	171	23,3	
Kesinlikle Katılıyorum	155	20,9	
Toplam	742	100	

“Ralli bitiminde ve GDS incelemesi öncesinde kendi düşündüğüm karar ile GDS’de sonuçlanan karar arasındaki fark beni şaşırtır.” sorusuna katılımcıların verdiği cevapların frekans, yüzdeler ve ortalama dağılımı Çizelge 4.11’de belirtilmiştir.

Çizelge 4.12: Görüntülü Değerlendirme Sistemi 28. Anket Sorusu Frekans, Yüzde ve Ortalama Değerleri

28. GDS Sorusu	N	%	O
Hiç Katılmıyorum	31	4,2	
Katılmıyorum	64	8,6	
Kararsızım	123	16,6	3,97
Katılıyorum	200	27,0	
Kesinlikle Katılıyorum	324	43,7	
Toplam	742	100	

“Voleybol antrenörleri, rakibin yüksek performansını duraklatmak için taktik olarak GDS talebinde bulunurlar.” sorusuna katılımcıların verdiği cevapların frekans, yüzdeler ve ortalama dağılımı Çizelge 4.12’de belirtilmiştir.

Çizelge 4.13: Görüntülü Değerlendirme Sistemi 29. Anket Sorusu Frekans, Yüzde ve Ortalama Değerleri

29. GDS Sorusu	N	%	O
Hiç Katılmıyorum	10	1,3	
Katılmıyorum	10	1,3	
Kararsızım	40	5,4	4,59
Katılıyorum	156	21,0	
Kesinlikle Katılıyorum	526	70,9	
Toplam	742	100	

“GDS ile yönetilen müsabakalar hak edenin kazanması yönünde bana daha çok güven verir.” sorusuna katılımcıların verdiği cevapların frekans, yüzdeler ve ortalama dağılımı Çizelge 4.13’te belirtilmiştir.

Çizelge 4.14: Görüntülü Değerlendirme Sistemi 30. Anket Sorusu Frekans, Yüzde ve Ortalama Değerleri

30. GDS Sorusu	N	%	O
Hiç Katılmıyorum	15	2,0	
Katılmıyorum	14	1,9	
Kararsızım	28	3,8	4,66
Katılıyorum	95	12,8	
Kesinlikle Katılıyorum	590	79,5	
Toplam	742	100	

“Ralli esnasında veya sonunda oyun alanındaki topun zemine temas edip etmemesine ilişkin GDS talebi, ülkemizdeki Sultanlar ve Efeler Ligleri’nde de geçerli olmalıdır.” sorusuna katılımcıların verdiği cevapların frekans, yüzdelik ve dağılımı çizelge 4.14’te belirtilmiştir.

5. TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, salon voleybolunda uygulanan Görüntülü Değerlendirme Sisteminin İncelenmesi anketine katılan seyircilerin, anket sorularına verdikleri cevapların analiz edilmesi, elde edilen bulguların tartışılmasına yer verilmiştir.

GDS ve voleybol seyircisi hakkında herhangi bir akademik çalışma olmadığı saptandı.

- Araştırmaya katılan voleybol seyircilerinin cinsiyet dağılımını incelediğimizde kadın-erkek oranlarının yakın oldukları, fakat daha çok %51,50 oranla erkek seyircilerin katıldıkları görülmüştür. Bu bulguya göre voleybolu izleyen seyircilerin cinsiyet dağılımı yakın olması araştırmanın homojenliği açısından önemli bulunmuştur.

- Araştırmaya katılan voleybol seyircilerinin %48,20’si 2021 Kadınlar Dünya Kulüpler Şampiyonluğu’nu Ankara Spor Salonu’nda takip etmişlerdir. Voleybol sosyal medya hesaplarından paylaşılmış Google Form anket linki vasıtasıyla katılım gösterenlerin oranı ise %51,50 olarak görülmektedir.

- Araştırmaya katılan seyircilerinin, yaş durumu dağılımı incelendiğinde yüzde 23,7 oranla 21-25 yaş aralığındaki katılımcının yüksek yer alması çalışmada dikkati çekmektedir.

- Araştırmada voleybol seyircilerin ekonomik durumu incelendiğinde; ekonomik durumu en yüksek %26 oranla orta gelir (5.001-7.000 TL) gurubuna sahip olduğu gözlenmektedir.

- Araştırmada lisanslı oynadığı spor branşı dağılımı incelendiğinde; seyircilerinin %49,6’sı lisanslı olarak voleybol oynadığı görülmektedir. Öz geçmişinde lisanslı voleybol oynayan seyircilerin voleybolu ilgiyle takip ettiği anlaşılmaktadır.

- Araştırmaya katılan seyircilerin Spor Bilimleri Mezuniyet Durumu incelendiğinde; %82,3 oranla “Spor Bilimleri Mezunu Değilim” şikkını işaretlemiştir.

- Araştırmada, müsabakayı izleme tercih dağılımına baktığımızda IP TV'den voleybolu izleme oranının dikkat çekecek oranda yüksek olduğu görülmüştür. Ülkemizde önemli seyirci kitlesinin gayri resmi olan dijital platform hizmeti IP TV'yi kullanıldığı saptanmıştır.
- Araştırmada, 2020 Olimpiyat ve 2021 Avrupa Voleybol Şampiyonluğu maçları izleme sıklığı dağılımını incelediğimizde; katılımcıların %71,8'i çok fazla sıklıkla izlediğini belirtmiştir. Ülkemizde voleybol seyircisinin maçları izleme oranının hızlı artma nedeni olarak bu branşta yaşanan performans başarısının olumlu katkısı olduğu değerlendirilebilir.
- Araştırmada, GDS'nin uygulamasından doğan memnuniyeti cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, istatistiksel açıdan kadınların lehine anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir.
- Araştırmada, GDS'nin uygulamasına yönelik anketin alt grubu olan bilgi durumu spor salonundan ile sosyal medya hesapları vasıtasıyla paylaşılan linkten katılım gösterenler değişkenine göre incelendiğinde, sosyal medya hesaplarından katılanların lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir.
- Araştırmada GDS'nin uygulamasına yönelik anketin alt grubu olan memnuniyet yaş değişkeni göre incelendiğinde, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmektedir. 41-49 yaş aralığındaki katılımcıların memnuniyeti diğer yaş aralıklarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Araştırmaya katılan voleybol seyircilerinin “Görüntülü Değerlendirme Sisteminin ne olduğunu biliyorum” sorusuna katılımcıların %82,7'si “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir. Soruya verilen cevaplara bakıldığında genel olarak voleybol seyircilerinin sistem hakkında bilgisi vardır.
- Araştırmaya katılan voleybol seyircilerinin “Görüntülü Değerlendirme Sistemi Uygulama Esaslarını okudum” sorusuna katılımcıların %31'i “Hiç Katılmıyorum” ve %12,4'ü “Katılmıyorum” cevabı vermiştir. Bulgulardan anlaşılacağı üzere voleybol seyircilerinin önemli bir oranla GDS Uygulama Esaslarını okumadığı anlaşılmaktadır.
- “Görüntülü Değerlendirme Sistemi, maç seyrine olumlu katkı sağlar” sorusuna katılımcıların %74'ü “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir. Buradan voleybol seyircilerinin GDS'den memnuniyetinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.
- “Ülkemizde uygulana GDS'yi yararlı bulurum” sorusuna katılımcıların %63,1'i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir. Ülkemizdeki salon voleybolunda kullanılan bu sistemden memnun olduğu söylenebilir.
- “Her takımın her sette 2 kez haksız sonuçlara kadar sınırsız talep hakkı olduğunu biliyorum” sorusuna katılımcıların %73,2'si “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir.

- “GDS ile oynanan maçlarda hakemlerin müsabakada daha rahat olduğunu gözlemlerim” sorusuna katılımcıların %44,5’i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir.
- “GDS, maç veya set sonucuna etki edebilecek sayılardaki hatalı kararları en aza indirir” sorusuna katılımcıların %73’ü “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir.
- “GDS, hakem kararları ile ilgili ikinci bir görüş olanağı sağlar” sorusuna katılımcıların %71,2’i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir.
- “GDS, oyunun paydaşlarında oluşabilecek gerginliği ve yaşanabilecek dramatik olguları en aza indirir” sorusuna katılımcıların %58,5’i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir.
- “GDS, oyun kalitesi yüksek olan müsabakalarda set veya maç sonucuna doğrudan olumlu etkisi vardır” sorusuna katılımcıların %61,5’i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir.
- “Maçlarda GDS uygulaması sporcuların dürüst sporculuk anlayışı içerisinde yarışmalarını teşvik eder” sorusuna katılımcıların %55,8’i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir. “Takım mensuplarının sportmenlik dışı düşünce ve davranış yöntemleri ile hakemlerin kendi lehlerine karar verme yönündeki baskı tutumlarını minimize eder” sorusuna katılımcıların %54,2’i “Kesinlikle Katılıyorum” cevabı vermiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Voleybol karşılaşmalarında koç ve dahası başhakemler tarafından müracaat edilerek hakkın teslimi ile doğru yönetim gerçekleştirilmesi adına oyun ve top hareketlerinin görüntülerini yeniden izlenmesini sağlayan Görüntülü Değerlendirme Sistemi 2015 yılından beri ülkemizde kullanılmaktadır. Salon voleybolundaki hakem hatalarını minimize ettiği, adaletin doğru katılımcıya dağıtılmasını sağladığı ve sistemin önemli seviyede salon voleyboluna olumlu katkısı olduğu seyircilerden elde edilen anket verileriyle anlaşılmıştır.

İnsanların spora olan ilgisini artırmanın yollarından birisi, sporu ekrandan ya da salondan izlemekle mümkün olmaktadır. Son yıllarda “biz voleybol ülkesiyiz” diyerek sloganlaştırılan voleybola ve spora taraftar ilgisini artıran bu yaklaşım yaptığımız GDS’nin araştırmasında seyircilerin memnuniyetini göstermiştir.

Çalışmamızda alınan seyirci anket görüşleri doğrultusunda salon voleybolu karşılaşmalarındaki Görüntülü Değerlendirme Sistemine yönelik öneriler:

- Salona ve yayıncı kuruluşa aktarılan dahil/hariç top talebi inceleme sonucunu animasyon (top izi) şeklinde seyirciye aktarılmasının daha yararlı olacağı önerilmektedir.
- Voleybol antrenörlerinin, rakibin yüksek performansını duraklatmak için taktik olarak GDS talebinde bulunmasının önüne geçilmesi adına hakemlere bu tür talepleri kabul etmeme yetkisi verilmesi önerilmektedir.

- Ralli esnasında veya sonunda oyun alanındaki topun zemine temas edip etmemesine ilişkin takımların GDS talebi, özellikle ülkemizdeki Sultanlar ve Efeler Ligi Play-Off Final etaplarında kullanılması önerilmektedir.
- GDS talebi inceleme sırasında oluşan bekleme süresi makul bekleme süresinin üstünde olduğu durumlarda, elde edilen verilere göre oyundaki ritmin düşmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Bu bekleme süresinin azaltılmasına yönelik, çözümler geliştirilmesi önerilmektedir.
- Takımların set içerisinde GDS kullanma hakkı sayısı, salonda bulunan skor tabelasında belirtilmesi önerilmektedir.
- Elde edilen verilere göre seyircilerin GDS uygulama esaslarını okumadığı analiz edilmiştir. Bu konu hakkında salonda bulunan görsel iletişim ekranlarında bilgilendirilme yapılması önerilmektedir.
- Hücum vuruşu ve blok sayılarıyla sonuçlanan rallilerin sonunda, takımlar tarafından talep edilen file teması kontrolünde oyuncuların fileye temasının oyun dışı olmasından önce mi sonra mı olduğu tartışmalara yol açmaktadır. Bu tartışmaların önüne geçilmesi maksadıyla salona ve yayıncı kuruluşa aktarılan görüntüde hem topun oyun dışı olduğu hem de oyuncuların fileye temas ettiği görüntünün bir karede yer alarak gösterilmesi önerilmektedir.
- (TVF GDS Uygulama Esasları, 2018)'e göre görüntü isteme yetki ve koşulları “e” maddesinde “Görüntü talebi üzerine yapılan inceleme sonunda, yapılan kamera görüntü kayıtlarının yetersiz kalması nedeniyle bir karar verilemezse, başhakem tarafından verilen karar geçerli olarak kabul edilir.” geçmektedir. GDS operatör görevlilerinin bilgisayar, elektrik, internet vb. konulara en az orta seviyede hâkim olması, gerekirse ihtiyaç olan konular üzerinde kurs düzenlenerek eğitim verilmesi önerilmektedir.
- Özellikle uluslararası karşılaşmalarda Uluslararası Voleybol Federasyonu'nun konuşma lisanı İngilizceyi bilen GDS operatörleri görevlendirilmeleri önerilmektedir.
- Karşılaşma sırasında sistemin arızalanma olasılığının azaltılması kapsamında salonlardaki fiber internet altyapılarının güçlendirilmeleri gerekmektedir.
- Efeler ve Sultanlar ligi Play-Off Final Etapı karşılaşmalarında inceleme süresini azaltmaya yönelik katkısı olacağı ön görülmesi nedeniyle GDS Hakemi görevlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- ALTINOK, A. C., 2005. Spor Sosyolojisi. Mersin: Mersin Üniversitesi.
ARACI, H., 2001. Lise Beden Eğitimi Ders Programları. Ankara: Nobel Yayınları.

- BİLGİN, M., 2022. Futbolcuların Denge ve Ayak Taban Deri Direnci Parametreleriyle İlişkisinin Değerlendirilmesi Doktora Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ÇAVUŞOĞLU, S. B., 2019. Sporda İletişim Stratejileri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesi.
- ÇIRAK, M. F., 2020. Dijital Çağda Dönüşen Futbol ve Futbol Aktörleri Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Medipol Üniversitesi .
- DÖNMEZ, K. H., 2002. Salonda Ferdi Spor Yapan Erkek Milli Takım Sporcuları (Judo, Tekwando, Jimnastik) İle Salonda Takım Spor Yapan Erkek Milli Takım Sporcuların (Voleybol, Hentbol, Badminton) Durumluk Kaygılarının Karşılaştırılması.. Kırıkkale: Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- DUMANGÖZ, P. D., 2021. Pandemi Sürecinde Sporda Kriz Yönetimi ve İletişimi. %1 içinde S. B. Çavuşoğlu, dü. Yeni Normal ve Spor. Ankara: Nobel, p. 13.
- ENGİN, S. G. & Çelik, V. O., 2019. VAR'lığın YETER! Hakemlerin Gözünden Video Yardımcı Hakem Sistemi. International Journal of Sport Culture and Science, 7(2), pp. 53-68.
- ERALP, F. & Çotuk, M. Y., 2006. Voleybolda Temel Beceriler. İstanbul: Morpa Yayınları.
- ERHAN, S., 1995. Elit Düzeydeki Voleybolcuların Fizyolojik Özelliklerinin Analizi ve Mukayesesi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- ESKİGÜLEK, S., 2022. Voleybol Aktuel. [Çevrim içi] Available at: <https://www.voleybolaktuel.com/voleybolda-hakemlerin-yardimcisi-gds/> [Erişildi: 02 Haziran 2022].
- FRÖHNER, B., 1999. Voleybol Oyun Kuramı ve Araştırmaları, Cengiz, A. (Çev.). Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- GÖKDEMİR, K. & Karaküçük, S., 1996. Güreş Hakemlerinin Boş Zaman Anlayışları Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi, 4(1), pp. 65-66.
- JAYALATH, L. M., 2021. Hawk Eye Technology Used In Cricket. South Asian Research Journal of Engineering and Technology, 3(2), pp. 55-67.
- KARAGÖZLÜ, C., 2006. Sporda Psikolojik Destek. İstanbul: Morpa Yayınları.
- KARAGÖZLÜ, C. & Ay, S. M., 1999. Futbol Seyircisinde Saldırganlık Eğilimleri İstanbul Örneği. Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6(3), pp. 27-31.
- PEPE, H., Filiz, K., Pepe, K. & Can, S., 1992. Futbol Hakemlerinin Hakemlik Geçmişleri ve Sporculuk Geçmişlerinin Tutarlı Karar Vermedeki Etkisinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, pp. 26-33.
- POLAT, E., 2013. Spor Seyircilerinin Spor Müsabakalarını Seyretme Sebeplerinin İncelenmesi Doktora Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Ünivesitesi.
- SARIKAYA, F., 2022. Genç Erkek Futbolcularda Ayak Başparmağı Kuvvet Gelişiminin Anaerobik Atletik Performansa Etkisi Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- ŞAHİN, H. M., 2003. Sporda Şiddet ve Saldırganlık. Ankara: Nobel Yayınları.
- TDK, 2022. Türk Dil Kurumu Klavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- TİRYAKI, S. E., 1999. Yeni Başlayanlar İçin Voleybol Öğretimi. Ankara: Kırali Matbaası.
- TÜKENMEZ, A., 2021. Geleceğe Bağlan: Sporda Nesnelere İnternet Uygulamaları. %1 içinde S. B. Çavuşoğlu, dü. Yeni Normal ve Spor. Ankara: Nobel, pp. 191-192.
- TVF Hakemlik Rehberi Talimatları, 2016. basım yeri bilinmiyor:yazarı bilinmiyor
- TVF, 2018. Görüntülü Değerlendirme Sistemi Uygulama Esasları. [Çevrim içi] Available at: tvf.org.tr/_dosyalar/MHGK_Belgeler/2018_gds_talimati.pdf [Erişildi: 05.05.2022].

- TVF, 2019. Görüntülü Değerlendirme Sistemi (GDS) Yayını Hakkında Duyuru. [Çevrimiçi]
Available at: <https://tvf.org.tr/duyurular/gds-yayini-hakkinda-duyuru/> [Erişildi: 02.06.2022].
- TVF, 2020. Hakemlik Rehberi ve Talimatları. Ankara: Türkiye Voleybol Federasyonu.
- TVF, 2021. Voleybol Oyun Kuralları. Ankara: Türkiye Voleybol Federasyonu.
- VURAT, M., 2000. Voleybol Teknik. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- YILDIRIM, S., 2011. Lisanslı Olarak Takım Spor ve Bireysel Spor Yapan ile Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(2), pp. 111-135.
- YILDIRIM, Y. & Sunay, H., 2009. Türkiye’de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(3), pp. 103-109.